Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2015–2016

25 074 Ministeriële Conferentie van de Wereldhandelsorganisatie (WTO)

Nr. 190

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 januari 2016

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Buitenlandse Zaken over Handel, gehouden op 19 december 2015 in Nairobi, Kenia, tijdens de tiende Ministeriële Conferentie (MC10) van de Wereldhandelsorganisatie (WTO).

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen

kst-25074-190
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2016

Verslag Raad Buitenlandse Zaken 19 december 2015

Op 19 december 2015 vond de Raad voor Buitenlandse Zaken over handel (RBZ) plaats in Nairobi, Kenia. Het enige agendapunt van de vergadering was de Tiende Ministeriële Conferentie (MC10) van de Wereldhandelsorganisatie (WTO).

Tiende Ministeriële Conferentie van de Wereldhandelsorganisatie

De Raad besprak het akkoord van de Ministeriële Conferentie, dat de volgende deelterreinen beslaat: landbouw, een pakket maatregelen voor de minst ontwikkelde landen en een uitbreiding van het plurilaterale akkoord over de liberalisering van de handel in IT-producten (ITA-2).

Landbouw

Landbouw is één van de belangrijke onderwerpen in de onderhandelingen van de Doha Ontwikkelingsagenda (DDA). In de aanloop naar Nairobi is binnen landbouw alleen over exportcompetitie onderhandeld. Over de andere twee deelonderwerpen, binnenlandse steun en markttoegang, was onvoldoende overeenstemming tussen de WTO-leden. Naast een akkoord over exportcompetitie zijn drie landbouwafspraken gemaakt ten gunste van ontwikkelingslanden.

Exportcompetitie

Het akkoord inzake exportcompetitie bevat afspraken over alle vier de vormen van exportcompetitie die de WTO onderscheidt (exportsubsidies, exportkredieten, staatshandelsbedrijven en voedselhulp in natura voedselhulp). Voor de EU was het van belang dat binnen iedere pijler afspraken zouden worden gemaakt. Het akkoord behelst de directe afschaffing van exportsubsidies en strengere regels over de overige pijlers. Ten aanzien van exportkredieten, een instrument dat voor landbouwproducten vooral gebruik wordt door de VS, is besloten de maximale terugbetaaltermijn te verkorten naar 18 maanden. Dit betekent concreet een beperking van de beleidsvrijheid ten aanzien van dit instrument. Aangaande staatshandelsbedrijven, zoals onder meer voorkomend in China, is besloten om een werkprogramma te starten met als uiteindelijk doel de handelsverstoring die optreedt door dit soort constructies in te perken. Handelsverstoring treedt bij dit soort bedrijven op als ze bijvoorbeeld toegang hebben tot goedkopere niet marktconforme leningen vanuit de staat. Ten aanzien van voedselhulp in natura (zoals veel toegepast door de VS) is een tekst overeengekomen die WTO-leden oproept om te zorgen dat deze hulp zo min mogelijk markt- en handelsverstorend is. Dit gebeurt door voedselhulp meer via financiële middelen beschikbaar te stellen, zodat voedsel lokaal kan worden aangeschaft. Op deze manier wordt lokale voedselproductie niet ondermijnd door gratis invoer van grote hoeveelheden voedsel vanuit de landen die de voedselhulp leveren.

Van de instrumenten die vallen onder exportcompetitie, heeft de EU alleen exportsubsidies gebruikt. In de laatste hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (2007) (Kamerstuk 28 625) is echter al besloten tot de uitfasering van deze vorm van landbouwsteun. In 2013 zijn exportsubsidies in de EU voor het laatst gebruikt.

Katoen

Voor katoen geldt snellere inwerkingtreding van de afspraken ten aanzien van exportcompetitie. Daarnaast voorziet de Ministeriële Verklaring in een

oproep tot vergrote markttoegang en de afschaffing van binnenlandse steunmaatregelen voor katoen. De nieuwe afspraken over katoen zullen met name producenten in de VS en China raken. Dit resultaat is van speciaal belang voor de Afrikaanse katoenproducerende landen (C4, bestaande uit Tsjaad, Benin, Mali en Burkina Faso), die door deze maatregelen hun concurrentiepositie ten opzichte van ontwikkelde katoenproducenten verbeterd zien.

Speciaal vrijwaringsmechanisme

De Ministeriële Verklaring roept WTO-leden op om de onderhandelingen te versnellen om tot een speciaal vrijwaringsmechanisme ten behoeve van ontwikkelingslanden te komen. Het mechanisme moet de landbouwsector in deze landen extra bescherming bieden bij plotselinge grote prijsfluctuaties die een bedreiging zijn voor de nationale economie. Het is niet gelukt om hierover een akkoord te bereiken omdat veel WTO-leden een link leggen tussen een vrijwaringsmechanisme en markttoegangsonderhandelingen. Ook geven diverse ontwikkelde WTO-leden aan dat dergelijke vrijwaringsmechanismen zich vooral dienen te richten op de minst ontwikkelde landen en niet alle (economisch snel ontwikkelende) midden-inkomenslanden. Het risico van het loskoppelen van beide dossiers is dat meer ruimte voor handelsverstorende maatregelen gecreëerd wordt, terwijl de markttoegang niet wordt vergroot. Aangezien niet gesproken is over markttoegang voor de landbouwsector, is ook geen inhoudelijk akkoord bereikt over het vrijwaringsmechanisme.

Publieke opkoopprogramma's ten behoeve van voedselzekerheid

Ten slotte hebben WTO-leden afgesproken de onderhandelingen voor een permanente oplossing over publieke opkoopprogramma's ten behoeve van voedselzekerheid in ontwikkelingslanden te versnellen. Deze kwestie staat sinds de Ministeriële Conferentie in Bali van 2013 (Kamerstuk 25 074, nr. 186) op de onderhandelingsagenda. Er is toen een tijdelijke oplossing afgesproken. Het zoeken is naar een permanente oplossing die ontwikkelingslanden in staat stelt maatregelen te nemen voor de arme bevolkingsgroepen, zonder dat dit de regionale voedselmarkt – en dus de belangen van andere ontwikkelingslanden in de regio – schaadt.

Het kabinet verwelkomt de landbouwresultaten van MC10. Vooral over exportcompetitie en katoen is lange tijd onderhandeld. Uiteindelijk heeft die inzet geresulteerd in verbindende verplichtingen, die nieuwe kansen bieden aan de minst ontwikkelde landen en de Afrikaanse katoenproducenten. Het kabinet verwelkomt ook de besluiten over het speciale vrijwaringsmechanisme en de publieke opkoopprogramma's. Wel hecht het kabinet aan een proportionele oplossing die de minst ontwikkelde landen tegemoet komt in het voorzien in de voedselzekerheidsopgave, zonder grote markt- en handelsverstoringen te veroorzaken die andere ontwikkelingslanden benadelen.

Pakket voor de minst ontwikkelde landen

Ten gunste van de minst ontwikkelde landen zijn nieuwe afspraken gemaakt over twee onderwerpen.

Oorsprongsregels

Het ministerieel besluit over oorsprongsregels richt zich erop meer mogelijkheden te creëren voor de export van de minst ontwikkelde landen onder unilaterale preferentiële handelsakkoorden. De afspraak bouwt voort op de Ministeriële Verklaring van Bali in 2013 (Kamerstuk 25 074, nr.

186). Die Verklaring riep WTO-leden op om preferentiële regels van oorsprong te ontwikkelen voor de invoer uit de minst ontwikkelde landen. Oorsprongsregels dienen transparant en eenvoudig te zijn en bij te dragen aan vergemakkelijking van de markttoegang. Voortbouwend op die richtlijnen is nu in Nairobi gespecificeerd welke criteria de preferentie-verlenende landen dienen te hanteren om te bepalen of producten in de minst ontwikkelde landen voldoende of substantiële bewerking hebben ondergaan om voor preferentie in aanmerking te komen. Zo wordt in overweging gegeven dat de minst ontwikkelde landen gebruik kunnen maken van materialen uit derde landen tot een waarde van 75 procent van het eindproduct.

Verlenging dienstenwaiver

Het ministerieel besluit over de diensten*waiver* verlengt de termijn waarbinnen de minst ontwikkelde landen gebruik kunnen maken van de preferenties die hun op het gebied van diensten aangeboden worden door WTO-leden. Oorspronkelijk gold de *waiver* tot 2017. Omdat het geruime tijd heeft geduurd voordat WTO-leden overeenstemming bereikten over de invulling van de ontheffing, is in Nairobi besloten de mogelijkheid te bieden de geldigheid tot 2030 te verlengen.
Het kabinet is een voorstander van het ministerieel besluit over oorsprongsregels, omdat het bijdraagt aan verbeterde aansluiting van de minst ontwikkelde landen op mondiale waardeketens. Het kabinet is verheugd dat de WTO-leden gezamenlijk het proces van de diensten*waiver*-notificaties hebben afgerond, en dat hierdoor de minst ontwikkelde landen daadwerkelijk vereenvoudigde markttoegang krijgen tot nieuwe dienstenexportlanden.

Uitbreiding van het informatietechnologie-akkoord (ITA-2)

Een beperkte groep van 53 WTO-leden, waaronder de EU en haar lidstaten, hebben eveneens een akkoord bereikt over de uitbreiding van het informatietechnologie-akkoord inclusief implementatietermijnen. Dit plurilaterale akkoord heeft betrekking op handel in IT-producten met een geschatte waarde van 1,2 biljoen euro (ongeveer 7 procent van de totale wereldhandel). De afbouw van invoerheffingen op bijvoorbeeld medische apparatuur, videospellen en consoles, koptelefoons, halfgeleiders en GPS-apparatuur zal de handel in deze producten stimuleren en zal naar verwachting zowel voor Nederlandse bedrijven als Nederlandse consumenten voordelen opleveren.

Het kabinet ziet het sluiten van ITA-2 als een positieve ontwikkeling. Het kabinet is positief over de verwachte impuls voor de innovatie in de IT-sector. Voor de Nederlandse consument betekent dit verdrag naar verwachting een verlaging van de prijzen voor eindproducten die op de nieuwe productlijst staan. Voor de Nederlandse producent zullen lagere prijzen voor halffabricaten voordelig uitpakken.

Post-Nairobi

Ten slotte is in Nairobi een Ministeriële Verklaring aangenomen die in zeer voorzichtige bewoordingen ruimte biedt om naast de DDA-onderwerpen ook nieuwe onderwerpen op de onderhandelingsagenda te plaatsen. Daarbij wordt ook nagedacht of er mogelijkheden zijn om in WTO-verband op andere wijzen te onderhandelen. Ondanks het positieve resultaat in Nairobi is in de onderhandelingen over de andere landbouwonderdelen (binnenlandse steun en markttoegang) en andere DDA-onderwerpen zoals de handel in industriële goederen en de handel in diensten, al geruime tijd weinig vooruitgang geboekt. Door deze impasse staat de relevantie van

de multilaterale onderhandelingsagenda en de positie van de WTO als hoeksteen van het multilaterale handelsstelsel onder druk. Het is dus van belang een discussie te voeren over nieuwe of aanvullende wijzen om te onderhandelen in WTO-verband.

Het kabinet is content met de ruimte die de Ministeriële Verklaring biedt om verder te kijken dan de huidige DDA-onderwerpen en de bestaande onderhandelingsstructuur. De hoofdzaak is dat de WTO de autoriteit blijft die aan het hoofd staat van het op regels gebaseerde handelssysteem. Daarom moeten de WTO-regels actueel blijven en moet het mogelijk worden om binnen de WTO ook over «nieuwe» onderwerpen, zoals *e-commerce*, afspraken te maken. Het kabinet ziet deze Ministeriële Verklaring daarom als een stap in de goede richting.

Veel landen willen toetreden tot de WTO. Tijdens MC10 werden Afghanistan en Liberia welkom geheten als lid van de WTO.

Nederland zal verder gevolg geven aan de discussie over de toekomst van de WTO (de zogenaamde «post-Nairobi»-discussie) tijdens het EU-voorzitterschap, onder meer tijdens een sessie bij de jaarlijkse bijeenkomst van het World Economic Forum (20–23 januari in Davos) en bij de informele RBZ van 2 februari 2016.